

СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЩОДО ОХОРОНИ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЇХ ДЕГРАДАЦІЇ У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми

Основною умовою забезпечення стабільного розвитку агропромислового комплексу Київської області є збереження та відновлення родючості ґрунтів сільськогосподарських угідь. Адже родючість ґрунту у взаємодії з іншими природними факторами становить основу продуктивності земель сільськогосподарського призначення, що впливає на ефективність виробництва сільсько-

господарської продукції та її собівартість.

Аналізуючи сучасний еколого-економічний стан сільськогосподарського землекористування Київської області, можна стверджувати, що землі сільськогосподарського призначення, зокрема їх родючість, знаходяться в катастрофічному стані. Така ситуація, без сумніву, зумовлює необхідність здійснення системи заходів щодо охорони та відновлення родючості ґрунтів земель сільськогосподарського призначення.

Олександр КРАСНОЛУЦЬКИЙ, директор Департаменту землеустрою, використання та охорони земель Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру

Олександр ШЕВЧЕНКО, аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

УДК 332.365:711.2

Висвітлено та проаналізовано тенденцію проведення заходів щодо охорони родючості ґрунтів та попередження їх деградації у Київській області. Наведено пріоритетні напрями реалізації заходів з охорони земель на основі програмно-цільового підходу. Досліджено стан виконання Програми використання та охорони земель у Київській області та визначено основні переваги при повній її реалізації.

Ключові слова: родючість ґрунтів, деградація земель, охорона земель, програма використання та охорони земель.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій

Проблеми раціонального використання та охорони земельно-ресурсного потенціалу вивчаються вітчизняними дослідниками: Д.І. Бабміндрю, І.М. Буздаловим, С.Ю. Булігіним, А.С. Даниленком, Д.С. Добряком, В.О. Леонцем, Л.Я. Новаковським, А.Я. Сохничом, О.Г. Тараріком, А.М. Третяком, М.А. Хвесиком та іншими. Водночас багато аспектів згаданої проблеми зали-

шаються невирішеними або дискусійними як у теоретичному, так і практичному відношенні.

Мета статті — проаналізувати тенденцію проведення заходів щодо охорони родючості ґрунтів та попередження їх деградації у Київській області, дослідити стан виконання Програми використання та охорони земель у Київській області та визначити основні переваги при повній її реалізації.

Виклад основного матеріалу

В Україні проблема охорони земель особливо загострилася з початком реформування земельних відносин, яке було спрямоване головним чином на зміну власності та перерозподіл земель. Якщо до 1990 року питання охорони родючості ґрунтів були пріоритетними та мали загальнодержавну підтримку, оскільки сільськогосподарські товаровиробники виконували практично увесь комплекс робіт щодо охорони ґрунтів, при цьому обсяг цих робіт щороку нарощувався, то починаючи з перших років незалежності України ситуація істотно змінилася, адже питанням охорони земель сільськогосподарського призначення стало все менше приділятися належної уваги. Внаслідок цього відмічається тенденція до погіршення якісного стану ґрунтів, головним чином, через інтенсивний розвиток негативних деградаційних процесів. За таких умов відбувається виснаження ґрунтового покриву, що призводить до суттєвого зменшення ефективності використання сільськогосподарських земель та навіть до виведення їх з сільськогосподарського обігу [10].

Своєчасне проведення заходів щодо охорони і раціонального використання земель дозволяє

зменшити вплив негативних процесів на стан земельних ресурсів та сприяє збереженню родючості ґрунтів для сільськогосподарського використання. Відтак, суттєвого припинення розвитку деградаційних процесів та значного підвищення продуктивності земель можна досягти завдяки проведенню різних культурно-технічних заходів (консервація, рекультивация земель тощо) та будівництву протиерозійних гідротехнічних споруд (валів, валів-каналів, валів-терас, валів-доріг, протиерозійних ставків, терасування схилів тощо).

Здійснення заходів консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених земель є надзвичайно важливим

напрямом відновлення родючості ґрунтів. Разом з цим, консервація земель є одним з найбільш дешевих, не потребуючих значних капітальних витрат, заходів з відновлення родючості ґрунтів [1]. Сутність консервації полягає у тимчасовому виведенні деградованих, малопродуктивних й техногенно забруднених земель із сільськогосподарського обігу на певний термін для здійснення на них комплексних робіт щодо відновлення їхньої родючості шляхом залуження або заліснення.

Нині в Київській області 1924,9 га земель потребують консервації, втім, починаючи з 2002 року, було здійснено консервацію земель лише на площі 96,6 га (Сквирський район) (табл. 1).

Таблиця 1.
КОНСЕРВАЦІЯ, ПОРУШЕННЯ Й РЕКУЛЬТИВАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ ТА ПОЛІПШЕННЯ МАЛОПРОДУКТИВНИХ УГІДЬ У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ*

Заходи	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Консервація земель					
Здійснено консервацію земель (починаючи з 2002 р.), га	96,6	96,6	96,6	96,6	96,6
Землі, що перебувають у стадії консервації, га	0	0	0	0	0
Землі, що потребують консервації, га	1121,4	1999,7	1924,9	1924,9	1924,9
Порушення і рекультивация земель					
Всього порушених земель, га	2850,0	2904,6	2904,4	2904,4	2904,4
Всього відпрацьованих земель, га	714,1	714,1	725,2	725,2	725,2
Рекультивовано земель протягом поточного року, га	0	0	0	0	0
Землі, що перебувають у стадії рекультивация, га	0	195,1	195,1	195,1	195,1
Поліпшення малопродуктивних угідь					
Поліпшено малопродуктивних угідь (починаючи з 2002 р.), га	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Землі, що перебувають в стадії поліпшення, га	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5
Землі, що потребують поліпшення, га	7104,7	7154,7	7163,3	7163,3	7163,3

* Складено за даними [12].

Таблиця 2.
ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ВАПНУВАННЯ ТА ГІПСУВАННЯ ҐРУНТІВ У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ*

Заходи	Роки										
	1997	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Проведено вапнування ґрунтів, тис. га	1,4	0,6	0,9	3,9	1,9	5,3	5,3	5,6	4,0	2,2	2,8
Внесено вапнякового борошна та інших вапнякових матеріалів, тис. т	10,1	3,7	4,9	12,5	10,6	22,2	16,5	22,5	12,2	11,0	10,5
Проведено гіпсування ґрунтів, тис. га	0,4	0,1	-	-	-	0,5	-	-	-	-	-
Внесено гіпсу та інших гіпсовмісних порід, тис. т	2,8	0,6	-	-	-	0,5	-	-	-	-	-

* Складено за даними [11].

Крім того, станом на 01.01.2015 р., внаслідок розробки родовищ корисних копалин й кар'єрів, проведення геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт на території області обліковується 2904,4 га порушених та 725,2 га відпрацьованих земель. Для відновлення їх необхідно здійснювати рекультивацию земель, яка спрямована на відновлення ґрунтового покриву, їх продуктивності та природно-господарської цінності.

За даними Держгеокадастру України, в Київській області налічується 195,1 га земель, що перебувають у стадії рекультивации, проте останніми роками безпосередньо роботи щодо рекультивации земель в області не проводяться.

Загалом, спочатку 2002 року на території Київщини поліпшено тільки 100 га малопродуктивних угідь (Баришівський район), проте в області налічується 7163,3 га земель, що потребують поліпшення. Нині в регіоні обліковується 19,5 га земель, що перебувають в стадії поліпшення (Фастівський район) (див. табл. 1) [5].

Досліджуючи процес виконання будівництва протиерозійних гідротехнічних споруд у Київській області, можна констатувати, що останніми роками відповідні заходи з охорони земель скоротилися до критичного мінімуму або майже не проводяться.

Починаючи з 2002 року, в Київській області всього здійснено будівництво (реконструкцію): валів, валів-каналів — 6,5 км; водоскидних споруд — 1 шт.; протиерозійних ставків — 118,5 га; берегоукріплення — 1,8 км; інше — 13,8 га, 3 км. Разом з цим, на сьогодні в регіоні існує потреба здійснення будівництва (реконструкції): валів, валів-каналів

— 3,9 км; водоскидних споруд — 1 шт.; протиерозійних ставків — 0,8 га; берегоукріплення — 10 км.

Наступним не менш важливим заходом щодо підвищення родючості ґрунтів є хімічна меліорація. Завдяки вапнуванню та гіпсуванню ґрунтів можливо зменшити рівні кислотності та засоленості ґрунтів, поліпшуючи їх фізико-хімічний режим, тим самим забезпечуючи підвищення врожаю сільськогосподарських культур, створюючи оптимальні умови їх росту та розвитку. Як відомо, в результаті зростання рівнів кислотності та засоленості ґрунтів, щорічний недобір продукції рослинництва у перерахунку на зерно становить понад 400 тис. тонн [6].

Хімічна меліорація ґрунтів досить витратний захід, що зумовлено переважно транспортними витратами. Через це в Київській області зменшилися або майже не проводяться роботи по вапнуванню кислих та гіпсуванню засоленних ґрунтів. Так, у 2014 році в області було здійснено вапнування ґрунтів на площі лише 2,8 тис. га, при цьому внесено вапнякового борошна та інших вапнякових матеріалів 10,5 тис. тонн. Щодо гіпсування ґрунтів, то останніми роками в регіоні внесення в ґрунт гіпсу, для нейтралізації лужності, практично не проводилося (табл. 2).

Як видно з наведених даних (див. табл. 3), здійснення заходів щодо вапнування та гіпсування ґрунтів в області проводиться в досить малих кількостях, які далекі від запланованих. Адже, згідно з планом обсягів робіт з хімічної меліорації на 2012-2016 роки за «Комплексною програмою розвитку сільського господарства Київської області на 2008-2010 роки та на період до 2015 року» передбачено здійснювати його щорічно на площі 40-50 тис. га [7].

У цілому охорона земель — це не тільки проведення різних заходів, зокрема, таких, наприклад, як консервація і рекультивация земель, вапнування й гіпсування ґрунтів або будівництво протиерозійних гідротехнічних споруд тощо, а охорона земель — це сукупність великої кількості заходів щодо охорони земель, які будуть ефективні тільки тоді, коли їх здійснюють на основі програмно-цільового підходу.

На сьогодні програмно-цільовий підхід є найважливішим інструментом здійснення державної соціальної та економічної політики розвитку країни та її окремих регіонів поряд з методами прогнозування та планування. Програмно-цільовий підхід може виступати дієвою складовою комплексного підходу в системі державного управління у сфері земельних відносин. Такий підхід є способом вирішення складних проблем шляхом розробки та здійснення системи програмних заходів, що орієнтовані на завдання, реалізація яких забезпечить вирішення певних проблем, подолання наслідків еколого-економічної кризи та попередження такої ситуації в майбутньому. Програмно-цільовий підхід створює умови обґрунтованості та контролю використання ресурсів для стабілізації та розвитку соціально-економічних процесів, а також координації діяльності органів державної влади [2, 3].

Програмно-цільовий підхід є ключовим інструментом реалізації державної політики, який здійснює вплив на виробничі, еколого-економічні та соціальні процеси в межах повноважень державних органів влади за допомогою цільових програм. Цільові програми є засобом управління й регулювання стратегіями соціального, науково-технічного, економічного, інвестиційного, культур-

ного, екологічного, регіонального та іншого розвитку, а також способом акумулювання ресурсів для вирішення невідкладних, першочергових проблем.

У сфері охорони земель таким інструментом є програми використання і охорони земель, відтворення родючості ґрунтів, які включають в себе перелік обов'язкових заходів щодо раціонального використання, збереження та відтворення земель в Україні з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних, природних, демографічних та інших особливостей конкретних територій.

Однак суттєвим недоліком правового регулювання у сфері програмування використання та охорони земель є відсутність Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року. На сьогодні Кабінетом Міністрів України схвалено лише Концепцію державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року, метою якої є визначення та реалізація основних напрямів державної політики, які спрямовані на удосконалення земельних відносин та створення умов для сталого розвитку землекористування, сприяння розв'язанню еколого-екологічних та соціальних проблем села, розвитку високоефективного конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва, а також збереження природних цінностей агроландшафтів [9].

На сьогодні відсутність державних цільових програм розвитку земельних відносин та використання та охорони земель можна вважати головною з проблем управління земельними ресурсами в Україні, оскільки кошти витрачаються, не витрачаються взагалі або витрачаються у невеликій кількості, при цьому

не на необхідні заходи, які могли б дати найбільший ефект з точки зору збереження родючості ґрунту. Тому відсутність державних цільових програм, які б визначали цілі охорони земель, критерії оцінки ефективності здійснення витрат коштів на ті чи інші заходи — це одна з найбільших проблем сьогодення. Через це державна підтримка у сфері охорони земель не буде ефективною доти, поки не буде державних цільових програм.

Згідно зі статтями 177 та 178 Земельного кодексу України програми використання та охорони земель поділяються на загальнодержавні та регіональні [4].

Здійснення складних та масштабних заходів щодо охорони земель, які потребують значної акумуляції коштів, а також наміри й потреби використання земель України визначено у загальнодержавних програмах.

Регіональні програми використання та охорони земель порівняно з загальнодержавними передбачають відносно невеликі обсяги робіт з охорони земель і значно менші ресурсні витрати та, головним чином, мають жорстку цільову спрямованість на економічний, екологічний, соціально-економічний, соціально-культурний, науково-технічний розвиток регіону.

Щодо конкретного регіону, то Київською обласною державною адміністрацією 13 квітня 2012 року було затверджено регіональну програму «Використання та охорони земель у Київській області на період 2012-2016 роки». Цією регіональною програмою передбачено комплекс взаємопов'язаних технічних, господарських, технологічних, організаційних, екологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне й ефективне використання земель, їх охорону, а також збереження та підвищення родючості ґрунтів.

Відповідно ця програма включає проведення таких заходів [5]:

- 1) Проведення робіт з інвентаризації земель населених пунктів та земель сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів.
- 2) Розмежування земель державної та комунальної власності.
- 3) Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень.
- 4) Оновлення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів.
- 5) Виготовлення правовстановлюючих документів на об'єкти природно-заповідного фонду та історико-культурного, оздоровчого, рекреаційного призначення.
- 6) Розроблення проектів землеустрою щодо встановлення водоохоронних зон та прибережних смуг уздовж річок, навколо озер, водосховищ та інших водойм.
- 7) Виготовлення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок і технічних паспортів на земельні ділянки, що можуть бути продані, або права на які можуть бути продані на земельному аукціоні, а також продаж на земельному аукціоні земельних ділянок під об'єктами незавершеного будівництва і для реалізації інвестиційних проектів.
- 8) Виготовлення схем землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень.
- 9) Складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь.
- 10) Розробка проектів щодо рекультивации порушених земель, малопродуктивних, деградованих та техногенно забруднених сільськогосподарських угідь і

здійснення заходів з їх рекультивувати та консервації.

- 11) Демаркація державного кордону.
- 12) Ведення державного земельного кадастру та моніторингу земель.
- 13) Підвищення кваліфікації державних службовців.
- 14) Інформаційне забезпечення виконання Програми розвитку земельних відносин та забезпечення міжвідомчої координації в процесі контролю за раціональним використанням і охороною земель.

Ефективність реалізації положень регіональної програми використання та охорони земель у Київській області на період 2012-2016 роки безпосередньо залежить від обсягів фінансування заходів щодо використання й охорони земель. Фінансове забезпечення заходів Програми здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, обласного та місцевих бюджетів, а також власних коштів суб'єктів господарювання та інших джерел, що не суперечать чинному законодавству.

Варто зауважити, що значні суми коштів, які передбачені цією Програмою під «вивіскою охорони земель» виділяються на заходи, які взагалі не відносяться до охорони земель, а саме: розмежування земель державної та комунальної власності — 183780 тис. грн; встановлення меж адміністративно-територіальних утворень — 19100 тис. грн; оновлення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів — 11750 тис. грн; виготовлення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок і технічних паспортів на земельні ділянки, що можуть бути продані, або права на які можуть бути продані на земельному аукціоні, а також продаж на земельному аукціоні земельних ділянок під об'єктами незавершеного будівництва і для реалізації інвестиційних проектів — 3644 тис. грн; демаркація дер-

жавного кордону — 600 тис. грн; підвищення кваліфікації державних службовців — 160 тис. грн; інформаційне забезпечення виконання Програми та розвитку земельних відносин та забезпечення міжвідомчої координації в процесі контролю за раціональним використанням і охороною земель — 700 тис. грн тощо. За різними підрахунками загальна сума коштів на виділення заходів, які, по суті, не відносяться до охорони земель, становить понад 200 млн грн. Це при тому, що Програма використання та охорони земель у Київській області на період 2012-2016 роки реалізується у повному обсязі за умови виділення коштів у сумі 995,217 млн гривень, у тому числі 186,924 млн гривень — за рахунок обласного бюджету.

З огляду на викладене, стає очевидним, що держава під видом охорони земель витрачає кошти на заходи, які до охорони земель не відносяться. Мало того, що кошти недостатньо, вони ще й витрачаються не за призначенням.

Усі ці факти щодо фінансування заходів з проведення земельної реформи, збереження, відтворення і забезпечення раціонального використання та охорони земельних ресурсів, які передбачені Програмою, ставлять під сумнів здійснення всіх запланованих робіт та реалізації їх сповна.

Проте не хочеться в це вірити, оскільки виконання передбачених Програмою заходів і завдань дасть змогу:

- забезпечити перерозподіл земель між галузями економіки, виходячи з їх придатності для використання;
- створити сприятливі умови для функціонування агропромислового комплексу регіону, найбільш повного і раціонального використання природно-кліматичного та економічного потенціалу;

- забезпечити збереження природних ландшафтів на землях промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення;
- розробити моделі сталого землекористування для окремих регіонів області;
- оптимізувати структуру земельних угідь;
- призупинити негативні процеси деградації ґрунтів, зокрема, зниження вмісту гумусу, і досягти його бездефіцитного балансу;
- здійснити консервацію деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель;
- створити та упорядкувати водоохоронні зони і прибережні захисні смуги водних об'єктів;
- збагатити ґрунти поживними речовинами та нормалізувати їх баланс;
- збільшити врожай сільськогосподарських культур з метою забезпечення як стабільного прибутку сільськогосподарських підприємств, так і населення країни якісними продуктами харчування, поліпшення соціальної обстановки й життя на селі, включаючи збереження існуючих та створення нових робочих місць, тощо [5].

Висновки

Реалізація Програми використання та охорони земель у Київській області на період 2012-2016 роки має стати складовою діяльності щодо забезпечення екологічної рівноваги, соціальної стабільності, національної безпеки регіону. Здійснення цієї стратегічної Програми має забезпечити підвищення ефективності регулювання земельних відносин, поліпшення використання та охорони земель, а також сталий розвиток землекористування в регіоні.

Література

1. Балакірський В.Б. Проблеми консервації і використання деградованих та малопродуктивних земель / В.Б. Балакірський, М.М. Гарбуз, М.В. Червоний // Вісн. ХНАУ. — 2008. — № 1. — С. 232-235.
2. Ботезат О.П. Комплексний підхід в плануванні використання земельних ресурсів / О.П. Ботезат // Актуальні проблеми державного управління. — 2010. — № 1 (37). — С. 374-381.
3. Державне управління: словник-довідник / уклад.: В.Д. Бакуменко, Д.О. Безносенко, І.М. Варзар, В.М.Князев, С.О.Кравченко, Л.Г.Штика; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 228 с.
4. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс]: Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
5. Київська обласна програма «Використання та охорони земель у Київській області на період 2012-2016 роки» від 13.04.2012 № 155 [Електронний ресурс]: Законодавство України. — Режим доступу: http://www.kyiv-obl.gov.ua/files/Docs/155_programa.doc.
6. Київська обласна програма «Підвищення родючості ґрунтів на період 2012-2016 роки» від 12.06.2012 № 238 [Електронний ресурс]: Законодавство України. — Режим доступу: http://www.kyiv-obl.gov.ua/files/Docs/238_programa.doc.
7. Комплексна програма розвитку сільськогосподарства Київської області у 2008-2010 рр. та на період до 2015 року. / О.В. Покотило, С.О. Ситніков, П.П. Пилипенко. — Чабани: ННЦ

«Інститут землеробства УААН», 2008. — 264 с.

8. Региональная экономика: Учебник / Под ред. В.И. Видяпина и М.В. Степанова. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 666 с.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року» від 17.06.2009 № 743-р [Електронний ресурс]: Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/743-2009-%D1%80>.
10. Тараріко О.Г. Агроєкологічний стан ґрунтів та контроль за їх родючістю / О.Г. Тараріко, В.О. Греков, Л.В. Дацько // Агроєкологічний журнал. — 2011. — № 3. — С. 39-44.
11. Фондові дані Головного управління статистики у Київській області. Проведення вапнування та гіпсування ґрунтів у сільськогосподарських підприємствах (крім малих) за 1997-2014 роки [Електронний ресурс]: Законодавство України. — Режим доступу: <http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua>.
12. Фондові дані Державного агентства земельних ресурсів України: Оперативна інформація щодо консервації, порушення й рекультивувати земель та поліпшення малопродуктивних угідь за 2010-2014 роки [Електронний ресурс]: Законодавство України. — Режим доступу: <http://www.dazru.gov.ua>.
13. Фондові дані Державного агентства земельних ресурсів України: Оперативна інформація щодо будівництва (реконструкції) протиерозійних гідротехнічних споруд за 2005-2014 роки [Електронний ресурс]: Законодавство України. — Режим доступу: <http://www.dazru.gov.ua>.

THE SYSTEM OF MEASURES TO PROTECT SOIL FERTILITY AND PREVENT THEIR DEGRADATION IN KYIV REGION

Krasnolutsky O., Shevchenko O.

The tendency of measures implementation about protection of soil fertility and prevention of its degradation in Kiev region was exposed and analyzed. There were mentioned the priority areas of measures implementation for land protection on the basis of program-oriented approach. The execution state of usage and land protection in Kiev region was investigated. And it was determined the main advantages of the full implementation.

Keywords: soil fertility, land degradation, land protection, the program of usage and land protection.

СИСТЕМА МЕРОПРИЯТИЙ ПО ОХРАНЕ ПЛОДОРОДИЯ ПОЧВ И ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ИХ ДЕГРАДАЦИИ В КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

Краснолуцкий А.В., Шевченко А.В.

Представлены и проанализированы тенденции проведения мероприятий по охране плодородия почв и предупреждения их деградации в Киевской области. Приведены приоритетные направления реализации мероприятий по охране земель на основе программно-целевого подхода. Исследовано состояние выполнения Программы использования и охраны земель в Киевской области и определены основные преимущества при полной ее реализации.

Ключевые слова: плодородие почв, деградация земель, охрана земель, программа использования и охраны земель.

* * *

Краснолуцкий Александр Васильевич, директор департамента землеустройства, использования и охраны земель, Государственная служба по вопросам геодезии, картографии и кадастра, тел. (04)249-96-87, e-mail: krasnolutskiyal@meta.ua.

Шевченко Александр Викторович, ассистент кафедры геодезии и картографии, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, тел. 0931882635, e-mail: shevchenko_olexandr@mail.ru.

